

3. ve 4. DEMİR — ÇELİK FABRİKALARININ KURULMASI MÜNASEBETİYLE
KÖMÜR TALEPLERİNİN KARŞILANMASI

Behzat FİRUZ (X)

Tuğrul ERKİN (XX)

ÖZET:

Bu tebliğde yurdumuzun endüstrileşmesinde demir • çelik üretiminin rolü kısaca belirtilmekte ve bu üretimin gerçekleştirilmesi için Taşkömürü Sektörüne düşen görevler açıklanmaktadır.

GİRİŞ:

Türkiye'nin endüstrileşmesi için yapmağa mecbur olduğu en önemli hamlelerden biri de Demir Çelik üretim sahasındadır. Birinci Beş yıllık Plân devresi içinde Ereğli Demir - Çelik Fabrikasının tamamlanmasıyla yurt içi demir cevheri üretim ve tüketimi 2,5 misli artmıştır. II. Beş Yıllık Plân döneminde ise Ereğli Demir - Çelik Fabrikasının tevsi ve kurulacak olan 3. Demir - Çelik Fabrikası ile birlikte yurt içi demir cevheri talebi de % 80 oranında artacaktır.

1. Plân devresi sonunda yurdumuzda toplam yüksek fırın ürünleri üretimi yılda % 35 artışla 230.900 tondan 1.050.000 tona yükselmiştir. 2. plân devresinde bu değer % 195 artışla 2.050.000 tona erişecek şekilde plânlanmıştır. Yapılan araştırmalara göre talebin aynı şekilde artacağı ve 1977 yılında 3.800.000 tona ve 1982 yılında ise 7.000.000 tona yükseleceği tahmin edilmektedir. (1)

Böylece bugün kişi başına düşen 33 kg. tutarındaki yüksek fırın ürünü 1972 de 75 Kg.'a, 1977 de 90 ve 1982 de 145 Kg.'a yükselecektir. Böylece 1972 yılında Arjantin, Venezüella ve İrlanda gibi ülkelerin 1962 deki seviyelerine 1977 yılında ise İspanya'nın Yugoslavya'nın gene 1962 yılındaki seviyelerine erişilmiş olunacaktır.

Taşkömürü tüketimimiz içinde				
Demir - Çelik İşletmeleri Talepleri				
(Bin Ton)				
Yıllar	1962	1964	1966	1068
Toplam tüketim	3982	4529	4850	4504
(Karabük)				
T. Demir - Çelik	784	1175	1220	1062
Ereğli Demir - Çelik	—	138	658	785
Toplam Demir - Çelik	784	1313	1878	1847
Toplam tüketim içinde demir - Çeliğin payı %	19,6	29	38,5	41,0

(1) Türkiye Demir - Çelik talep tahminleri — DPT yayınları (T. CANDIR — A. CANDIR)

(X) Mad. Y. Müh. TKİ Genel Müdürü.

(XX) Mad. Y. Müh. TKİ Etüd Araştırma Şubesi Müdür Muavini.

Bilindiği gibi demir çelik metalürjisinde, bir taşkömürü ürünü olan kok, ham maddelerden biridir. Koklaşma hassası olan taşkömürleri koklaştırılarak izabe sırasında demir cevheriyle birlikte yüksek firma verilmekte böylece gerek redüksiyon, gerekse ergitmede kullanılmaktadır. Dolayısıyla uzun yıllardan beri demir - çelik sektörü, taşkömürü için en önemli tüketim sahasından biridir Yurdumuzda da mahdut demir çelik üretimimize rağmen bu sektör en büyük tüketici olmuştur.

Demir - Çelik üretimimizdeki büyük artış sebebiyle bu oran gittikçe büyüyecek ve 1987 yılından itibaren taşkömürü Havzamızın bugün bilinen mahdut rezervi artık yalnız demir çelik sektöründen gelen talebi karşılayacaktır. (2) Dolayısıyla taşkömürü rezervlerimizin geliştirilmesi zarureti mevcuttur. Bu bakımdan taşkömürü araştırmalarına öncelik verilmeli, gerek Zonguldak Havzası, gerekse diğer bilinen karasal karbonifer arazi dikkatle araştırılmalıdır.

Taşkömürü Havzamızın koklaşmayan damarları ise gerek belli bir oranda koklaşan kömürlere katılarak, gerekse bölgedeki sınai ve teshin taleplerinin karşılanmasında kullanılacaktır. Ayrıca şehir gazhaneleri gibi taşkömürü talebi olacak bazı tesislerin de ihtiyaçları kabil olan oranlarda karşılanacaktır.

30. Mayıs. 1940 tarih ve 3867 sayılı Kanunla devletleştirilmesinden bu yana Taşkömürü Havzasında 3 Amenajman - Tevsi projesi tatbik edilmiştir. Bu projelerin illt ikisinde, Demir - Çelik sanayiimizin inkişafı ile birlikte projelerin hazırlandığı ve yürürlükte olduğu devrelerdeki linyit ve diğer yakıt kaynaklarının mahdut üretim miktarları gözönünde bulundurularak sanayiimiz ve diğer çeşitli ihtiyaçlar için taş kömürü tüketileceği nazarı itibara alınmıştır. 1. Tevsi Projesi 1943 - 1948 yılları arasında, 2. Tsvsi Projesi 1958 yılında hazırlanmıştır. 2. nci tevsi projesinin 1965 yılında hedefine ulaşması ile 2. Demir - Çelik sanayiimizin (Ereğli Demir - Çelik Fabrikaları) 'ihtiyacı olan taş kömürü temini imkân dahiline girmiştir. 1965 yılında hazırlanan, 1.1.1966 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Taşkömürü Havzası 3. Tevsi Projssi 3. Demir - Çelik sanayiimizin yıllık ihtiyacı olan 14 milyon ton satılabilir taşkömürünü temin gayesi ile plânlanmıştır. Bu projenin tutarı \$ 21.1 milyon dış harcamalar dahil yaklaşık olarak 800 milyon liradır. Taşkömürü Havzasının 3. Tevsi Projesi plân hedeflerine uygun olarak inkişaf etmekte olup 3. Demir - Çelik Fabrikalarının ihtiyacı olan taşkömürü zamanında temin edilecektir.

4. Demir - Çelik sanayiinin taşkömürü ihtiyacının 2.5 milyon ton kadar satılabilir olduğu ilgililerce tahmin edilmiştir.

Halen TKİ'de 4. Demir - Çelik sanayiimizin ihtiyacı olan taşkömürünün temini mümkün kılacak projenin on hazırlıkları yapılmaktadır. Havzada halen mevcut ocaklardan alman ihtiyacın büyük bir kısmının temin edilemeyeceği tesbit edilmiştir. Koklaşabilir kömürler ihtiva eden sahalarda yeni ocaklar açılması lâzım gelmektedir. Havzanın doğusunda Göbü ve Kızıl Elma mevkilerinde geniş rezervleri ihtiva eden bakir sahalarda aramalar başlanmıştır. Bu aramaların âzami 1 - 1,5 senede biteceği kuvvetle muhtemeldir.

Göbü ve Kızıl Elma sahalalarında müştereken tesis edilecek büyük siyejden 4. Demir - Çelik sanayiimizin kömür ihtiyacının büyük bir kısmı temin edilmiş olacaktır. Mütebaki cüzi ihtiyacın Havzanın diğer ocaklarından temin edilebileceğine muhakkak nazarı ile bakılabilir.

SONUÇ : Yukarda verilen bi'gilerin ışığı altında yapılan hesaplara göre yurdumuzda yalnız Demir - Çelik Sektöründen doğacak olan taşkömürü talebi tah-

(2) Türkiye Genel Enerji Raporu 1968

minleri minimum ve maksimum olmak üzere iki ayrı şekilde verilmiştir.

Yıllar	1973	1977	1982
Taşkömürü Max.	3,0 mil. ton	• 5 mil. ton	9,0 mil. ton
talebi Min.	2,7 mil. ton	4,5 mil. ton	6,5 mil. ton

Demir — Çelik tüketimindeki artışın endüstriyel kalkınma demek olduğunun bilinci içinde bütün dileğimiz, bu sektörde büyük üretim ve tüketim hedeflerine yurdumuzun erişmesi hususudur.

